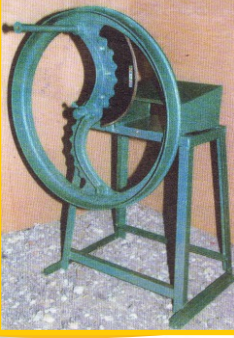

ચાફ કટર વસાવો ઘાસચારો બનાવો

પશુ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર, લીમખેડા
આદિવાસી સંશોધન-વ-તાલીમ કેન્દ્ર
આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, દેવગઢ બારીયા - ૩૮૯ ૩૮૦

પશુઓના નિભાવ માટે આપણે ત્યાં ખેતીની આડપેદાશો જેવી કે, બાજરી, જુવાર, ડાંગર, મકાઈના પૂળા તેમજ ઘઉંનું ભુસું, મગફળી તથા ચણા જેવા કઠોળ પાકોનું ગોતર વિગેરેના ઉપયોગ થાય છે. ઉનાળાની ઋતુમાં લીલા ચારાની ઘણી અછત હોય છે, તે ઉપરાંત સુકાચારાના ભાવ પણ આસમાને પહોંચે છે. આવી પરિસ્થિતીમાં પશુઓ દ્વારા થતો ચારાનો બગાડ આપણે પરવડે તેમ નથી.

ઉપરોક્ત સમસ્યાઓના ઉકેલ માટે આર્થિક રીતે પરવડે એવી અને વૈજ્ઞાનિક રીતે સાબિત થયેલી સરળ ભૌતિક પદ્ધતિ-ચાફકટર છે જે અપનાવવાથી પશુ ઉત્પાદન, નિભાવ તેમજ ઉછેર સરળ બની શકે છે અને ખર્ચમાં પણ ૨૫-૩૦ ટકા જેટલો ઘટાડો થાય છે.

ચાફ કટરનો ઉપયોગ શા માટે ?

- ખેડૂતો પૂળા (કડબ)ને મોટેભાગે આખાનેઆખા નીરે છે. કેટલાક પશુપાલકો તેના બે કે ત્રણ ટુકડા કરે છે. આવા ટુકડા લાંબા હોવાથી પશુને ખાવામાં સરળતા રહેતી નથી અને લગભગ ૨૦ થી ૩૦ ટકા જેટલો ચારાનો બગાડ કરે છે. જે ઉકરડામાં કે બળતણ તરીકે જાય છે.
- ટુકડા કર્યા વગરના પૂળામાં પાંદડાનો ભાગ પશુ ખાઈ જાય છે અને ઠાંડીવાળો જાડો ભાગ એમનાએમ રહેવા દે છે. આવા ભાગમાં રહેલા પોષક તત્ત્વો નકામાં જાય છે. ઉપરાંત ૩૦ ટકા એટલે ૧૦ કિ.ગ્રા. કડબમાંથી ત્રણ કિ.ગ્રા. પશુના પેટમાં જવાને બદલે ઉકરડામાં જાય છે.
- સુકાચારાને ચાવવા માટે કુલ ખાદ્ય ઊર્જામાંથી ૧૦-૨૦% ઊર્જાશક્તિનો વ્યય થાય છે. જે બચાવવામાટે સુકાચારાના નાના ટુકડા કરવા જરૂરી છે.
- આર્થિક રીતે વિચારીએ તો રૂ. ૫/કિ.ગ્રા. ના ભાવની ત્રણ કિ.ગ્રા. એટલે કે પંદર રૂ.ની કડબ ઉકરડે નાખીએ છીએ એટલે કે એક વર્ષમાં પશુદીઠ રૂ. ૫૪૦૦/- ગુમાવવાનો વારો આવે. આ વાત આજની મોંઘવારીમાં કોઈ રીતે પોસાય તેમ નથી.
- ઉદારહણ તરીકે ચાફકટરનો ઉપયોગથી કોઈ એક ગામમાં ૧૦૦૦ પશુ દ્વારા ઓછામાં ઓછા ૨૫૦૦ કિ.ગ્રા. ચારા (રૂ. ૫/કિ.ગ્રા.) ની બચત થાય તો દૈનિક રૂ. ૧૨૫૦૦/- મહિને રૂ. ૩,૭૫,૦૦૦/- અને વર્ષે રૂ. ૪૫ લાખ વેડફાતા અટકાવી શકાય.

ચાફકટરના ફાયદા :

- કડબના જો નાના ટુકડા કરવામાં આવે તો પશુ દ્વારા થતો બગાડ અટકાવી શકાય છે.
- ચારાનો ઠાંડીવાળો જાડો ભાગ ચાફકટરથી ઝીણા કટકા કરીને નીરવાથી તે ચાવવા, વાગોળવામાં તથા પચાવવામાં સરળ પડે છે. તેમજ તેમાં ખર્ચાતી શક્તિનો પણ બચાવ કરી શકાય છે.
- દૂધ ઉત્પાદન વધે છે અને પાડી-વાછરડીનો વિકાસ સારો થાય છે.
- લીલા અને સુકા ચારાને ભેગા કરી આપી શકાય છે. આથી સૂકો ચારો પણ પશુઓ બગાડયા વગર ખાઈ શકે છે.
- જઠરની સાંદ્રતા જળવાય છે અને અપચાની બિમારીનું પ્રમાણ ઘટાડી શકાય છે.
- લીલા અને સુકા ચારાને ભેગા કરવાથી અમુક પશુ દ્વારા અમુક પસંદગીના જ ચારા ખાતા અટકાવી, દરેક પ્રકારનો ચારો ખવરાવી શકાય છે.
- પશુ વધુ ખાઈ શકે છે અને તેની ભૂખ પણ સંતોષાય છે.

ચાફકટરના પ્રકાર :

(૧) ઘાસ કાપવાનો સૂડો (હાથથી ચાલતો)

આકૃતિ (૧) માં બતાવ્યા પ્રમાણે હાથસૂડો ખૂબ જ પ્રચલિત છે. જે બાજરી, જુવાર વગેરેના પૂળા કાપવા માટે કામમાં આવે છે. આ સૂડાની બ્લેડ કમાન પાટામાંથી બનાવેલ હોઈ જલદી ઘસાતી નથી. સૂડો હલકો અને ખેતરમાં લઈ જઈ શકાય તેવો છે. આ સૂડો લાકડાના પાટિયા પર ફીટ કરી શકાય છે. સૂડાનું હેન્ડલ લાંબું (પાઈપના હાથાવાળું) હોવાથી ઘાસ કાપતી વખતે ઓછી માનવશક્તિ વપરાય છે. આ સૂડાથી ઘાસ (કડબ) ના જરૂરિયાત મુજબ ટુકડા કરી શકાય છે. આ સૂડાની કિંમત અંદાજિત રૂ. ૪૦૦ થી ૫૦૦ છે.

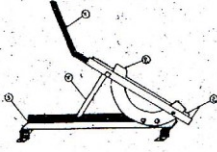
(૨) ફલાયવ્હીલ (ગોળ પૈડાવાળું ચાફકટર)

આ ચાફકટર હાથથી તેમજ પાવરથી પણ ચલાવી શકાય છે. નાના અને સીમાંત ખેડૂતો માટે હાથથી ચાલતું ચાફકટર વધારે ઉપયોગી છે. આ પ્રકારના ચાફકટર (આકૃતિ-૨) માં દર્શાવ્યા પ્રમાણેના હોય છે, જેમાં એક ફલાયવ્હીલ હોય છે, જેની અંદરના ભાગમાં બે બ્લેડ આપેલ હોય છે. ફલાયવ્હીલને ફેરવતાં બ્લેડને ટર્નિંગ ગતી મળે છે. સ્ટેન્ડ પર ગોઠવેલ રોલરમાં પૂળા, લીલુંઘાસ વગેરે આગળ ઘડેલાઈ બ્લેડમાં સંપર્કમાં આવતાં કપાય છે. આ ચાફકટરથી પૂળાના ૭ થી ૨૫ મી.મી.ની સાઈજના ટુકડા કરી શકાય છે. આવા ચાફકટરની કિંમત અંદાજિત રૂ. ૩૦૦૦ થી ૪૦૦૦ છે. આ ઉપરાંત પાવરથી ચાલતા ચાફકટરો પણ મળી રહે છે, જેમાં સ્ટેન્ડ સાથે ઈલેક્ટ્રિક મોટર, ડીઝલ એન્જિન કે ટ્રેક્ટરથી મળતા પાવરનો ઉપયોગ કરી ફલાય વ્હીલ (ગોળ પૈડું) ફેરવવામાં આવે છે. જેમાં ત્રણ થી ચાર મજબુત ધારવાળી બ્લેડ લગાવેલ હોય છે. આ ફલાયવ્હીલ લોખંડના સ્ટેન્ડને બીલકુલ અડીને ફરે એ રીતે ધરી પર લગાવેલ હોય છે. તે જ ધરી ઉપર દાતાવાળા ચક્રો ગોઠવી ચક્રની મદદથી બે રોલર ફરે એ રીતે ગોઠવણી કરેલ હોય છે. પાવર સપ્લાય ચાલુ કરતાં ગીયર ચક્રો ફરે છે અને તેની મદદથી બંને રોલર ફરે છે, જેમાં કડબ (ઘાસ) પકડવામાં આવે છે. અને આ ઘાસ આગળ ઘડેલાય છે. આમ, આગળ ઘડેલાયેલ ઘાસ ગોળ પૈડામાં રહેલ બ્લેડથી કપાય છે. બ્લેડની સંખ્યા વધઘટ કરવાથી ટુકડા નાના મોટા થાય છે. યંત્રથી ચાલતાં કપાયેલ કડબનો નીચે ઢગલો થાય છે. તે ફેરવતાં રહેવા જોઈએ. ટુકડા થયેલ ઘાસનો ઢગલો બલોઅર અને પાઈપનો ઉપયોગ કરી ઉંચે પણ ચઢાવી શકાય છે. પાવરથી ચાલતા ચાફકટર વડે કલાકના ૪૦૦ થી ૫૦૦ કિલોગ્રામ જેટલું કડબ (પૂળા તેમજ ઘાસના ટુકડા) મેળવી શકાય છે.

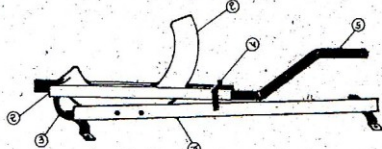
(૩) સિલિન્ડર (નાળાકારા ટાઈપનું ચાફકટર) (હાથથી તેમજ પાવરથી ચાલતું) :

આ પ્રકારનું ચાફકટર આકૃતિ-૩ અને ૪ માં બતાવેલ છે. જેમાં સિલિન્ડર (નાળાકાર) માં ત્રણ થી ચાર બ્લેડ લગાવેલ હોય છે, જેમાં રોલરની મદદથી પૂળા (કડબ) પસાર કરવામાં આવે છે, જેથી સિલિન્ડરમાં રહેલ બ્લેડના સંપર્કમાં આવતા તેના નાના ટુકડા થાય છે. આ પ્રકારના ચાફકટરની કાર્યક્ષમતા ૧ કલાકમાં ૧૨૦ કિ.ગ્રા. કડબ કાપવાની છે. આવા ચાફકટરમાં કાપેલ કડબને એક બાજુ ઢગલો કરવાની તેમજ કાપેલ કડબના ટુકડાઓને બલોઅર (પંખા) ની મદદથી બંધ ભૂંગળા વચ્ચે ઉંચકી સાઈલેજમાં નાખવાની પણ વ્યવસ્થા હોય છે. આ પ્રકારના ચાફકટરો મોટા ભાગે ડેરીફાર્મ, સરકારી ફાર્મ, મોટા તબેલાઓ વગેરે જગ્યાએ જોવા મળે છે. ચાફકટરની સાઈઝમાં તેમજ કડબ કાપવાની ક્ષમતા પ્રમાણે કિંમતમાં પણ ફેરફાર હોય છે.

આકૃતિ-૧ : ઘાસ કાપવાનો ચૂડો
(હાથથી ચાલતો)

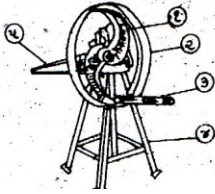

૧. બ્લેડ
૨. પાટો
૩. સ્ટેન્ડ
૪. લોક
૫. હેન્ડલ

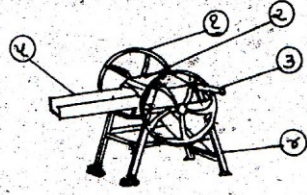
૧. બ્લેડ
૨. પાટો
૩. ગાઇડ
૪. સ્ટેન્ડ
૫. લોક
૬. હેન્ડલ

આકૃતિ-૨ : ગોળ પેડાવાળું (ફ્લાયવ્હીલ)
ચાફકટર (હાથથી ચાલતું)

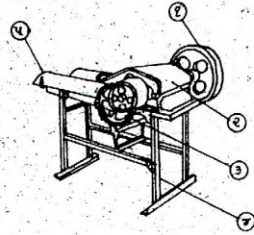
૧. બ્લેડ
૨. ફ્લાય વ્હીલ
૩. હેન્ડલ
૪. સ્ટેન્ડ
૫. ફીડર

આકૃતિ-૩ : હાથથી ચાલતું ચાફકટર
(ડ્રમ ટાઈપ)

૧. ફ્લાયવ્હીલ
૨. કટિંગ યુનિટ
૩. હેન્ડલ
૪. સ્ટેન્ડ
૫. ફીડર

આકૃતિ-૪ : પાવરથી ચાલતું ચાફકટર (ડ્રમ ટાઈપ)

૧. ફ્લાયવ્હીલ
૨. કટિંગ યુનિટ
૩. પાવર મિકેનિઝમ
૪. સ્ટેન્ડ
૫. ફીડર

ચાકટરની જાવળવણી :

૧. આ યંત્રથી કામ શરૂ કરતાં પહેલાં તેના બધા દાતા ચક્રો અને ધારને પૂરતું ઊંજણ પૂરવું જોઈએ.
૨. બ્લેડને કાનસ વડે કે ગ્રાઈન્ડર પર ધાર કાઢીને જ ઉપયોગમાં લેવી.
૩. યંત્ર ચલાવતા પહેલાં ઢીલા પડી થયેલા બોલ્ટ નટને કસવા જેથી અકસ્માત થાય નહીં.
૪. આ યંત્રથી કામ કરી લીધા પછી તેના દાંતાવાળા ચક્રો ધૂળવાળા કે અન્ય કોઈ કચરાવાળા થયા હોય તો તે સાફ કરવા.
૫. યંત્રનો ઉપયોગ ન હોય ત્યારે તેના ચક્રને (ફરતા ગોળ પૈળાને) સાંકળ વડે સ્ટેન્ડ સાથે બાંધી દેવું જેથી બાળકો રમતમાં ચલાવી અકસ્માત ન કરે.
૬. આ યંત્રના બધા ભાગ વર્ષમાં એક વાર છુટા પાડી કેરોસીનથી ધોઈ સાફ કરી બેસાડવા જોઈએ.
૭. વરસાદમાં યંત્ર ભીંજાય નહીં તે માટે તેને યોગ્ય જગ્યાએ રાખવું જોઈએ. પ્લાસ્ટીકથી ઢાંકવું જોઈએ.

ડો. સફી વહોરા
સહ પ્રાધ્યાપક, પશુ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર
આ.ફ.યુ. દેવગઢબારીયા